

незалежно від віри, раси, місця проживання, віку і статі, скористатися цими способами захисту. В іншому випадку прагнення сучасної держави до демократії, законності, свободи, рівності, гуманізму, правової держави, виражене в конституційних нормах і принципах, залишиться лише декларацією про наміри.

Список використаних джерел:

1. Гарантії реалізації прав людини в Україні та деяких зарубіжних країнах, інтернет ресурс: <http://lubotin.kharkov.ua/main/>
3. Короткий курс лекцій з дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн», інтернет ресурс: <https://studme.com.ua>
4. Тетарчук І., Дяків Т., Конституційне право зарубіжних країн. Навчальний посібник для підготовки до іспитів.
5. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. – Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2015. 183с., Схема 37

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО НА МИРНІ ЗІБРАННЯ

Литовченко Т. В. здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально-наукового інституту № 3, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Сьох К. Я.**

Проблема мирних зібрань є надзвичайно актуальною в Україні. Оскільки мирні зібрання є важливим критерієм, за яким визначається рівень демократії в країні, а також є вкрай дієвим способом громадського контролю за інститутами публічної влади. Для влади мирні зібрання повинні бути одним із індикаторів суспільної думки, з урахуванням якої їй слід проводити свою політику. А для суспільства, звичайно ж, мирні зібрання показують рівень демократії в державі.

Україна є демократичною державою тому в статті 39 Конституції України закріплено право на мирні зібрання та гарантує його кожному громадянину України. Конституцією громадянам гарантовано, зокрема, право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги і демонстрації, про проведення яких вони завчасно сповіщають органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Поряд з цим встановлена можливість суду обмежувати реалізацію цього права, якщо громадяни таким шляхом створюють загрозу національній безпеці та громадському порядку [1].

Право на свободу мирних зібрань, якщо розглядати його крізь призму нормативного регулювання, вимагає більшого забезпечення шляхом встановлення механізму його реалізації та захисту, насамперед у положеннях відповідно закону. Водночас відсутність такого закону не перешкоджає приватним особам організувати та проводити мирні зібрання, оскільки це право гарантується Конституції України.

Однак, зазначена стаття Основного Закону далеко не завжди виконує покладену на неї гарантуючу роль. Це пов'язано зокрема, з тим, що як фізичні

особи, які мають намір реалізовувати надане їм право на свободу мирних зібрань, так і суб'єкти публічної влади, залучені до цього процесу, далеко не завжди здатні вірно тлумачити цю норму.

Як наслідок, зміст даної статті призводить до обмеження реалізації відповідного права. Доречним прикладом може бути ситуація з розумінням обов'язку організатора мирного зібрання завчасно повідомляти про запланований захід орган місцевого самоврядування або місцеву державну адміністрацію. Підсумовуючи, слід зауважити, що строк завчасного сповіщення про мирне зібрання в Україні не є чітко визначеним.

Як наслідок за статистичними даними останніх років в Україні спостерігається стала тенденція до протиправного порушення права громадян на свободу мирних зібрань.

Прикладом може слугувати рішення ЄСПЛ, в якому говориться, що «Строк завчасного сповіщення не повинен бути надто тривалим (зазвичай не більше кількох днів), але при цьому слід передбачити достатньо часу до заявленої дати проведення зібрання для того, щоб відповідні державні органи могли запланувати та підготуватись до заходу (залучити працівників поліції, змонтувати обладнання тощо), а також для того, щоб регуляторний орган міг надати офіційну відповідь на повідомлення або подати термінову апеляцію до будь-якого трибуналу або суду у разі оспорювання в суді законності будь-якого з накладених обмежень» [2].

Водночас ЄСПЛ наголосив також і на тому, що просте формальне порушення строку сповіщення не є ані суттєвою, ані достатньою причиною для притягнення організатора (учасників) мирного зібрання до відповідальності [3].

Крім невизначеності строку завчасного сповіщення про зібрання, юридична невизначеність залишається притаманною й усім іншим елементам, а саме: мирність зібрання; хто може бути організатором, його права та обов'язки; повноваження органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, Національної поліції чи Національної гвардії із забезпечення проведення мирного зібрання тощо.

З огляду на те, що в Україні досі не прийнятий закон «Про мирні зібрання», аналіз відповідних рішень ЄСПЛ є необхідним кроком на шляху доопрацювання його проекту. Крім того, рішення ЄСПЛ мають стати підґрунтям для проведення аналізу чинних нормативних актів, що прямо або опосередковано стосуються реалізації приватними особами права на свободу мирних зібрань.

Головною метою мирних зібрань є вираження поглядів або їх формування.

Виходячи зі змістовної та сутнісної характеристики зібрання, стає зрозумілим, що мирні зібрання становлять собою обмежений у часі захід. Мінімальна та максимальна тривалість мирного зібрання обмеженою бути не може. Жодних обмежень не встановлюється ані у Конвенції та Конституції України, ані у рішеннях судів. В окремих випадках мирні зібрання можуть тривати доволі довго.

З розвитком суспільства, а також засобів комунікації, що їх використовують його члени для задоволення власних соціальних потреб, стає зрозумілим, що форми мирних зібрань мають тенденцію до розширення. Таким

чином, на думку європейських авторів, нині разом з такими традиційними формами мирних зібрань, як збори, демонстрації, походи, прийнятними є й інші, зокрема: пікети, сидячі демонстрації, мовчазні марші, «людські ланцюги», вело- та мотопробіги, а також специфічні музичні чи театралізовані вистави [5].

Захисна дія Конституції України закінчується там, де замість комунікативних заходів починаються насильницькі дії. Так, наприклад, про немирне зібрання, на думку деяких учених, йдеться у тому разі, коли його учасники перешкоджають третім особам у доступі до певних споруд шляхом блокування доріг або їх оточення [6].

Проте досягнення своєї мети не може супроводжуватися іншими, крім словесних аргументів, заходами. Відповідно, у разі коли учасники блокування намагаються переконати інших осіб у своїй позиції шляхом умисного застосування примусових заходів (фізичне недопущення до приміщення, спорудження «барикад», приковування себе наручниками до нерухомих об'єктів тощо), такий захід може бути визнано немирним. У цьому разі може йтися про зловживання правом на мирне зібрання [5].

Вирішуючи цю невідповідність у законодавстві, насамперед необхідно ще раз наголосити, що проведення мирного зібрання у переважній більшості випадків неминує суперечити правам та свободам третіх осіб. Водночас, пам'ятаючи про те, що мирне зібрання є обмеженим у часі заходом, відповідно може йтися лише про тимчасове обмеження прав та свобод третіх осіб. Тому мирні зібрання практично не можуть бути проведеними без порушення прав третіх осіб. Так, навіть пікетування, організоване невеликою групою осіб, може створити певні незручності для пішоходів, які будуть змушені змінювати свій маршрут руху через такий захід.

Для формулювання висновку про мирність/немирність зібрання мають одночасно оцінюватися як зміст поглядів, так і наслідки їх вираження. Дане діяння має обов'язково врегульовано відповідним законом і ні в якому випадку не мають порушуватися.

За останні роки в парламенті було зареєстровано досить чималу кількість законопроектів про порядок організації та проведення мирних заходів в Україні : №0918 від 12.12.2012, «Про свободу мирних зібрань» №2508а від 04.07.2013, «Про свободу мирних зібрань» №2508а-1 від 17.07.2013, законопроект № 3587 «Про гарантії свободи мирних зібрань» від 07.12.2015, проект закону № 3587-1, які у 29.08.2019 проекти було відкликано; законопроект № 1200 від 29.08.2019, який було відкликано 03.09.2019 тощо.

Висновки: Отже, право збиратися мирно є одним зі способів вільного вираження поглядів, зокрема з метою привернути увагу влади до суспільних проблем і потреб на місцевому, загальнодержавному та навіть міжнародному рівні. Дане право є необхідним та обов'язковим елементом демократії, забезпечуючи її існування як таке.

Прийняття закону, який регулюватиме порядок проведення та організації мирного зібрання істотно зменшить кількість порушень владою права особи на свободу мирних зібрань. Прийняття закону також полегшить судовим органам виробити єдиний підхід у здійсненні судочинства у справах з реалізації права на мирні зібрання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 2-го скликання від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30
2. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» від 11 квітня 2013 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Сергей Кузнецов (Sergey Kuznetsov) против Российской Федерации» от 23 октября 2008 г. URL: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online>.
4. Избранные решения Европейского суда по правам человека. Статья 11 Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Часть 2. Свобода собраний. Москва, 2009. С. 7–8.
6. Мельник Р.С. Право на свободу мирных зібрань: теорія і практика. Київ, 2015. 168 с.
7. Seidel, Gerd Handbuch der Grund- und Menschenrechte auf staatlicher, europäischer und universeller Ebene. Eine vergleichende Darstellung der Grund- und Menschenrechte des deutschen Grundgesetzes, der Europäischen Menschenrechtskonvention von 1950 und des Internationalen Pakts über bürgerliche und politische Rechte von 1966 sowie der Entscheidungspraxis des Bundesverfassungsgerichts und der zuständigen Vertragsorgane. Baden-Baden, 1996. – S. 117.

РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Мазур М. І. здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально-наукового інституту №3, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Хальота А.І.**

Україна як правова держава має принцип пріоритетності прав та свобод людини, визнання їх найвищими цінностями, гарантування та належне їх забезпечення. Але на сьогодні проблема реалізації та захисту прав і свобод є досить актуальною та набула глобального значення, через що і вийшла на перше місце у міжнародній системі критеріїв оцінювання рівня розвитку демократії у певній державі та суспільстві на земній кулі [1, с.94]. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком будь-якої держави.

Зокрема, стаття 55 Конституції України передбачає право кожного захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань таким основними формами захисту прав особи є: 1) захист прав органами публічної влади; 2) захист прав громадян громадськими об'єднаннями; 3) самозахист прав людиною, що включає в себе: звернення в державні органи та органи місцевого самоврядування; оскарження дій (бездіяльності) посадових осіб, що порушують права громадян; звернення в засоби масової інформації та правозахисні